נב. הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים

רש"י ר"ן

מוסר ברוטב וכקיפה. קיפה היינו דק דק של בשר שיורד לשולי קדרה: **אמר רבי יהודה מעשה ואסר עלינו כו'.** לפייע לר' יוסי מיימי הך עובדא: **אמרו לו.** בעלי מחלקותו של רבי יוסי: **כן הדבר.** כמו שאתה מעיד. אבל אין זו ראיה שלא אסר רבי טרפון אלא בזמן שאמר בשר זה עלי דכיון דאמר זה שויה אנפשיה מחיבה לאיסורא ואסור ביולא ממנו: **שהנודר מן הדבר.** כלומר דבר זה: **ונתערב באחר אם יש בו בנותן טעם.** אם יש במין [האוסר] כדי ליתן טעם בשל היתר וכגון לליבא שעים בשל היתר ה"ז אסור: וקשיא להו לרבוותא ז"ל היכי אמרינן הכא דאם יש בו בנותן טעם אסור אפילו בדבר שיש בו מתירין בנותן טעם והיינו דתנן במסכת חלה פ"ג מ"ו) הנותן שאור מעיסת חברים לתוך עיסת האורז אם יש בה טעם דגן חייבת ואם לאו פטורה מ"כ למה אמרו הטבל אוסר בכל שהוא במינו ושלא במינו בנותן טעם וטבל דבר שיש לו מתירים הוא ואפ"ה קתני דשלא במינו בנותן טעם. וה"ק אימא בהדיא בירושלמי [דפירקין ה"ד] דגרסי' תמן זה הכלל היה ר' שמעון אומר משום ר' יהושע כל דבר שיש לו מתירין כגון טבל ומעשר שני והקדש וחדש לא נתנו בו חכמים שיעור אלא מין במינו במשהו ושלא במינו בנותן טעם וכל שאין לו מתירין כגון תרומה וכו' מין במינו ושלא במינו בנותן טעם הלין נדרי מה את עביד לון כדבר שיש לו מתירין או כדבר שאין לו מתירין [מסתברא מעבדינן כדבר שיש לו מתירין] דתניא תמן שהזקן עוקר הנדר מעיקרו וכו' והא מתניתא עבדא לון כדבר ז'[שיש] לו מתירין דתניא שהנודר מן הדבר ונתערב באחר אם יש בו בנותן טעם אסור תפתר במין בשאינו מינו [בדבר ח'שיש לו מתירין] והרי זה מפורש כמו שכתבנו. ולפיכך הקשו על הרב אלפס ז"ל שכתב בהלכותיו בפ' גיד הנשה בענין פת שאפאה עם הצלי בתנור דמאי דאמרינן דאסור לאכלה בכותח אף על גב דקי"ל דריסא לאו מילתא היא היינו טעמא משום דהוי דבר שיש לו מתירין דהא מצי למיכלה בהדי ביצרא ומשום הכי אפילו באלף לא בטיל אלו דבריו ז"ל אלמא דסבירא ליה ז"ל דאפילו שלא במינו לא בטיל ואי אפשר כמו שכתבנו בראיות ברורות. ואמרו שאפשר שסמך הרב ז"ל על אותה שאמרו בפ' משילין (ביצה לט.) גבי האשה ששאלה מים ומלח לעיסתה הרי היא כרגלי שתיהן ופרכינן ואמאי ליבטל מים ומלח לגבי עיסה ופרקה רב אשי משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין ואפי' באלף לא בטיל והא מים ומלח לגבי עיסה מין בשאינו מינו הוא ואפי' הכי יהיב טעמא משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין אלמא אפי' שלא במינו לא בטיל ואי מהא לא אריא דשאני מים ומלח כיון דעיסה לא מתעבדא אלא בהו כמין במינו דמי תדע דאמרינן ברים שמעתא דהתם כי מקשינן וליבטל מים ומלח לגבי עיסה מין בשאינו מינו הוא ואפי' הכי יהיב טעמא משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין אלמא אפי' שלא במינו לא בטיל ואי מהא לא אריא דשאני מים ומלח כיון דעיסה לא מתעבדא אלא בהו כמין במינו דמי תדע דאמרינן ברים שמעתא דהתם כי מקשינן וליבטל מים ומלח לגבי עיסה אמר להו ר' אבא הרי שנתערב קב חטים שלו בעשרת קבין של חבירו יאכל הלה וחדי ואחיכו עליה ואמר רבי אושעיא דשפיר עבוד דאחיכו עליה מאי שנא חטים בשעורים דלא קאמר להו דהוה ליה מין בשאינו מינו ובטל חטים בחטים נמי לר' יהודה הוא דלא בטיל לרבנן בטל מדקאמר ר' אושעיא הכי ולא קאמר הא מים ומלח לגבי עיסה חטים ושעורים הוא שמע מינה לחטים בחטים ליכא לדמויי לפי שאי אפשר לעיסה בלא מים ומלח אלו דברי הראשונים ז"ל. ולי נראין דברי הרב אלפס ז"ל דכי תנן הכא דדבר שיש לו מתירין בשאינו מינו בטיל כמו בשאינו מינו מה דלו חכמים לחלק בדבר שיש לו מתירין בין מינו לשאינו מינו ומאחר טעם וכך נראה לי בטעמו של דבר דחזינא לרבנן ולר' יהודה דאיפלגו במין במינו אי בטיל או לא ואמרינן בפ' הקומץ רבה (מנחות כב.) דשניהם מקרא א' דרשו דכתיב [ויקרא נז] ולקח מדם הפר ומדם השעיר אע"פ שדמו של פר מרובה קרי ליה דם השעיר אלמא לא בטיל וקסבר ר' יהודה דהיינו טעמא משום דמין במינו לא בטיל לפי שכל דבר שהוא דומה לחבירו אינו מתלשו ומבטלו אלא מעמידו ומחזקו ומשום הכי סבירא ליה לר' יהודה בכולהו איסורי דמין במינו לא בטיל ורבנן לא משמע להו הכי דמכל מקום מין במינו דאיסור והיתר אין דומין זה לזה כיון דחד אסור וחד שרי שאין ראוי ליתן אחר דמיונו בעצם *אלא אחר מילוקן באיסור והיתר אלא היינו טעמא דדם הפר אינו מבטל דם השעיר משום דכיון דשניהן עולין כלומר שכשרים לזריקה אין מבטלין זה את זה דכי היכי דר' יהודה אזיל אחר דמיון העצם אלו רבנן אחר דמיון ההיתר ולפיכך כל שחלוקין באיסור והיתר אפי' מין במינו בטיל דהוה ליה כמין בשאינו מינו ומשום הכי אמרינן דבדבר שיש לו מתירין נטו רבנן משום חומרא לדרבי יהודה דכיון שאין דבר זה חלוק מן ההיתר לגמרי באיסור והיתר שהרי אף הוא סופו להיות ניתר כמוהו אמרינן שאינו בטל במינו דאי הכי הוה דמו טובא חדא שהן שוין במין ועוד שאינן חלוקים לגמרי באיסור והיתר ומשום הכי לא בטיל אלא בשאינו מינו כדי שאותו חילוק שיש בין מינו לשאינו מינו יבלים אותו שוויי שנימוסף כאן משום דבר שיש לו מתירין לפי שהחילוק שבין המינין סיבת הביטול והשווי נותן שלא יהו בטלין הלכך כל שהוא אסור עכשיו ואינו אסר מן איסורו אלא שעתיד להיות ניתר לאחר זמן אותו חסרון של איסור כיון שהוא מועט ראוי הוא שישלימנו אותו חילוק שיש בין מינו לשאינו מינו אבל כשיש לו עכשיו היתר כי ההיא דפ' משילין שאף מים ומלח מותרין עכשיו במקום שרגלי שתיהן שוין הא הרי נתקרב הרבה היתר של עיסה למים ומלח שאף עכשיו שניהן מותרין וכיון שהיתרן קרוב אי אפשר לחילוק שיש בין מינו לשאינו מינו שישלימנו דהא הש"ס לרבנן חילוק דהיתר עדיף להו מחילוק דמינו ושאינו מינו דבהא הוא דפליגי עליה דר' יהודה הלכך דבר שהוא ניתר עכשיו כמים ומלח ראוי יותר שלא יתבטל לגבי עיסה אע"ג דהוי מין בשאינו מינו ממה שראוי שלא יתבטל דבר שהוא אסור עכשיו ועתיד להיות ניתר אחר זמן לגבי מין במינו ומש"ה נהי דמסקינן דדבר שיש לו מתירין בשאינו מינו בטל מפני שהוא אסור עכשיו אסיק רב אשי התם דמים ומלח שהן שוין ניתרין עכשיו אינן בטלין לגבי עיסה אע"פ שהוא מין בשאינו מינו [והא] דאמרינן התם ברים שמעתא (לח:) [מ"ש] מחטים בחטים וחטים בשעורים הויה בעלמא מינהו דלא סלקן דהא אחיכו עליה כדאיתא התם ולמסקנא לא סמיך עלייהו רב אשי כלל אלא אסקה) דכיון דהוי דבר שיש לו מתירין שאף עכשיו יש לו שעת היתר אפי' בשאינו מינו לא בטיל ופת שאפאה עם הצלי בתנור להא דמיא שאף עכשיו יש לה היתר לאכלה שלא בכותח הלכך בדין הוא דאפי' בשאינו מינו לא בטיל. ועוד דאפי' לא בעית למידק כולי האי זיל בתר טעמא הרי אתה רואה שכל שהוא מוסיף היתר החמירו בבטולו שמפני שעתיד להיות ניתר אמרו שלא יתבטל במינו וכיון שכן כל שהוא מוסיף עוד היתר שאף עכשיו יש לו שעת הכושר ראוי להחמיר בבטולו שלא יתבטל אפי' בשאינו מינו ומש"ה לא קשיא מסקנא דהכא דמסקינן דבר [שיש] לו מתירין בטל בשאינו מינו אמסקנא דפרק משילין דאסיק רב אשי דאפי' בשאינו מינו לא בטיל ולא גרסינן לתרוצי ולדחוקי כלל וההיא דפת שאפאה עם הצלי בתנור לההיא דפרק משילין דמיא ולא עוד אלא דעדיפא מינה משום דאיכא למימר דכי מצינן לאחמורי אדבר שיש לו מתירין במינו לא מחמרינן עליה בשאינו מינו אבל בהיא דפת שאפאה עם הצלי בתנור דליכא לאחמורי עליה במינו דלא שייך כלל אי לא מחמרינן עליה בשאינו מינו נמצא שלא החמיר בו כלל ועלו דברי הרב אלפס ז"ל נכונים בטעמם. כן נראה לי. עוד ראיתי שהקשו עליו מדאמרינן בסוף פרק הערל (יבמות פא:) גבי תחיבה של חטאת שנתערבה במאה חתיכות של חולין לא תעלה וקא יהיב רב אשי טעמא התם משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל ואסיקנא התם דהא דרב אשי בדוחא היא ולמאן אי לכהן מיסרא שרי אי לישראל לעולם אסור אלא דהא דרב אשי בדוחא היא אלמא לא מיקרי דבר שיש לו מתירין אלא מאי דאסיר האידנא ולבתר זימנא שרי אבל האי פיתא בהדי בשרא לעולם שרי ואי כוותא לעולם אסור ולא מיקרי דבר שיש לו מתירין כמסקנא דהתם. ומיתמה לי דהא דפרכינן עליה מיהא ודאי כדוחא היא דהתם הכי קאמרינן דכיון לישראל לעולם אסור למה נחמיר אבל ישראל מפני היתרו של כהן אינו נדון אבל פת שאפאה עם הצלי בתנור כיון שיש לו ולכל אדם היתר בה עכשיו ראוי להחמיר בבטולה ודבר פשוט הוא:

גמ'

מוסר ברוטב ובקיפה ור' יהודה אוסר אמר רבי יהודה מעשה ואסר [ח]עלינו רבי טרפון [ט] בביצים שנתבשלו עמו אמרו לו כן הדבר *אימתי בזמן [י]שיאמר בשר זה עלי שהנודר מן הדבר ונתערב באחר אם יש בו בנותן טעם אסור [יא]הנודר מן היין מותר בתבשיל שיש בו טעם יין אמר קונם יין זה [יב] שאני טועם ונפל לתבשיל אם יש בו בנותן טעם הרי זה אסור:

גמ'

מוסר ברוטב. מרק: **וכקיפה.** מקפה עבה מתבלין פונדליר"ש בלע"ז: **שנתבשלו.** בתוכו בשביל רוטב שנכנס בביצה ונשביל טעם בשר שהיה בביצים: **כן הדבר.** שאסור (ג) כשאמר בשר זה עלי שיש בקדרה לכשאמר כן כל מה שיש בקדרה שיש בו טעם בשר אסור: **שהנודר מן הדבר.** כגון שאמר בשר זה עלי ונתערב כו' אבל כי לא אמר בשר זה עלי אלא קונם בשר עלי דמשמע בשר ממש מותר ברוטב ובקיפה: אפילו בדבר שיש לו מתירין בנותן טעם והיינו דתנן במסכת חלה

מסורת הש"ס

ח) נסדר המשנה הגר' עלי. ט) [ל"ל שאמר]. י) [פי' הר"ן על סוף המשנה ממלא כע"כ]. יא) ס"ל שלין. יב) [ל"ל שאין]. יג) [דף לט.].

הגהות הב"ח

(ח) גמ' רבי טרפון בביצים כל"ל ואות כ' נמחק: (ט) שם שאיני טועם: (י) רש"י ד"ה כן הדבר שאסור הם"ד ותה"ר מ"ש שאמר בשר זה עלי לכשאמר כן כל"ל ותיבות שיש בקדרה נמחק:

גליון הש"ם

בהר"ן ד"ה וקשא להו כו' אלא אחר חילוקן בא"ה. עי' בהר"ן לקמן דף נג ע"ב ד"ה שאני גבי מעשר:

פירוש הרא"ש

מוחר ברוטב ובקיפה. פייטו דק דק בשר ורוטב הנקפה בשולי הקדרה דמשמע בשר דוקא מה שנקרא בשר: ר' יהודה אומר. דכיון שיש בו טעם בשר אסור: אימתי בזמן שאמר בשר זה עלי. דכיון דאמר בשר זה שויה עליה מחיבה דאיסורא ואסור בטעמו ובהנאתו אבל כשאמר קונם בשר עלי לא אסר אלא בדבר הנקרא בשר: מותר בתבשיל שיש בו טעם יין. כדבנן דרבי יהודה:

עין משפט נר מצוה

* א מי' פ"ה מהל' נדרים הלכה יא עמג לחזון רמב טוש"ע י"ד סימן רנח סעיף ע:

לעזי רש"י

פונדליר"ש [פונדרילי"ש]. שמרים. משקעים.

תוספות

אמר ר"י מעשה ואסר וכו'. פירוש דמי היכי דבשר שאני טועם אסור שאני אוכל ובגמרא נמי הכי הוא כי קא מיבעיי ליה בשאיני אוכל בשאיני טועם דוקא או לאו דוקא וכן לענין שלוק שאני טועם: אמרו לו כן הדבר. שאסורין אפילו ביצים שנתבשלו עם הבשר ואימתי בזמן שאמר בשר זה עלי דמשמע היא ונעשה שהנודר מן הדבר שאמר דבר זה עלי וכו': הנודר ביין מותר בתבשיל. כרבנן דלר"י אסור: קונם יין זה וכו' אסור אם יש בו בנ"ט. וא"ת כי נמי אין בו בנ"ט דקונמות הוי דבר שיש לו מתירין כדאמרינן בשילהי פירקין דלקמן וי"ל דחומר דבר שיש לו מתירין אינו נוהג אלא במין אלא במין במינו אבל במין בשאין במינו אפילו יש לו מתירין בטל בשיש וכן משמע בשמעתין דבכל (לקמן דף נח.):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com

גמ' ורמינהו [ה]מן העדשים אסור באשישים ור' יוסי מתיר לא קשיא [ו]מר כי אתריה ומר כי אתריה [א]באתרא דרבנן קרו לחלבא חלבא ולקומא קומא באתריה דרבי יוסי לקומא נמי קרו ליה קומא דחלבא תניא הנודר מן החלב מותר בקום מן הקום מותר בחלב מן החלב מותר בגבינה מן הגבינה מותר בחלב מן הרוטב מותר בקיפה מן הקיפה מותר ברוטב אם אמר בשר זה עלי אסור בו וברוטבו ובקיפו הנודר מן היין מותר בתבשיל שיש בו טעם יין אמר קונם יין זה שאיני טועם ונפל לתוך התבשיל אם יש בו טעם יין הרי זה אסור: **מתני'** [ב]הנודר מן הענבים מותר ביין מן הזיתים מותר בשמן אמר קונם זיתים וענבים אלו שאיני טועם אסור בהן וביוצא מהן: **גמ'** [ג]בעי רמי בר חמא אלו דוקא או שאיני טועם דוקא אי ס"ד אלו דוקא שאיני טועם למ"ל הא קמ"ל דאע"ג דאמר שאיני טועם אי דאמר אלו מיתסר ואי לא לא אמר רבא ת"ש [ג]קונם פירות האלו עלי קונם הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן הא ביוצא מהן מותר ה"ה דאפי' ביוצא מהן אסור והא עדיפא ליה לאשמועינן דחילופיהן כגידוליהן דמי ת"ש שאיני אוכל ושאיני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן הא היוצא מהן אסור איידי דלא נסיב ברישא יוצא מהן לא נסיב נמי בסיפא יוצא מהן ת"ש אמר ר' יהודה מעשה ואסר רבי טרפון עלי ביצים שנתבשלו עמו אמרו לו [ד]אימתי בזמן שאמר בשר זה עלי שהנודר מן הדבר ונתערב באחר ויש בו בנותן טעם הרי זה אסור באלו לא קא מיבעיא לן דדוקא הוא כי מיבעיא לן בשאיני טועם דוקא או לאו דוקא ת"ש [ד]דג דגים שאיני טועם אסור בהן בין גדולים בין קטנים בין חיים בין מבושלים ומותר בטרית טרופה ובציר אמר רבא וכבר יצא מהן:

מתני'

גמ' ורמינהו [ה]מן העדשים אסור באשישים ור' יוסי מתיר לא קשיא [ו]מר כי אתריה ומר כי אתריה [א]באתרא דרבנן קרו לחלבא חלבא ולקומא קומא באתריה דרבי יוסי לקומא נמי קרו ליה קומא דחלבא תניא הנודר מן החלב מותר בקום מן הקום מותר בחלב מן החלב מותר בגבינה מן הגבינה מותר בחלב מן הרוטב מותר בקיפה מן הקיפה מותר ברוטב אם אמר בשר זה עלי אסור בו וברוטבו ובקיפו הנודר מן היין מותר בתבשיל שיש בו טעם יין אמר קונם יין זה שאיני טועם ונפל לתוך התבשיל אם יש בו טעם יין הרי זה אסור: **מתני'** [ב]הנודר מן הענבים מותר ביין מן הזיתים מותר בשמן אמר קונם זיתים וענבים אלו שאיני טועם אסור בהן וביוצא מהן: **גמ'** [ג]בעי רמי בר חמא אלו דוקא או שאיני טועם דוקא אי ס"ד אלו דוקא שאיני טועם למ"ל הא קמ"ל דאע"ג דאמר שאיני טועם אי דאמר אלו מיתסר ואי לא לא אמר רבא ת"ש [ג]קונם פירות האלו עלי קונם הן לפי אסור בחילופיהן ובגידוליהן הא ביוצא מהן מותר ה"ה דאפי' ביוצא מהן אסור והא עדיפא ליה לאשמועינן דחילופיהן כגידוליהן דמי ת"ש שאיני אוכל ושאיני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן הא היוצא מהן אסור איידי דלא נסיב ברישא יוצא מהן לא נסיב נמי בסיפא יוצא מהן ת"ש אמר ר' יהודה מעשה ואסר רבי טרפון עלי ביצים שנתבשלו עמו אמרו לו [ד]אימתי בזמן שאמר בשר זה עלי שהנודר מן הדבר ונתערב באחר ויש בו בנותן טעם הרי זה אסור באלו לא קא מיבעיא לן דדוקא הוא כי מיבעיא לן בשאיני טועם דוקא או לאו דוקא ת"ש [ד]דג דגים שאיני טועם אסור בהן בין גדולים בין קטנים בין חיים בין מבושלים ומותר בטרית טרופה ובציר אמר רבא וכבר יצא מהן:

מתני'

גמ' מן העדשים אסור כאשישים. נלמח שמעורב בו קמח של עדשים דקסבר אשישים בכלל עדשים הם: **ורבי יוסי מתיר.** דלא הוי בכלל עדשים. קשיא דרבי יוסי אדר' יוסי קשיא דרבנן דרבנן אמרי הכא ואמרי אשישים בכלל עדשים ובמתניתין שרו דקאמרי קומא לאו בכלל חלב הוא והכי נמי קשיא לרבי יוסי דהכא מתיר משום דסכירא ליה דאשישים לאו בכלל עדשים ובמתני' קאסר דסכירא ליה קומא בכלל חלב הוא קיימא: **קומא דחלבא.** והואיל והוי בכלל חלב להכי אסור. והכי נמי מתרצינא לברייתא בתמריה דתנא קמא קרו ליה אשישים לפת של עדשים ובתמריה דר' יוסי לא קרו אשישים הלכך שרי ר' יוסי: **מוסר כסבשיל שיש בו טעם יין.** שהרי לא נדר מטעמו של יין: **מתני' קונם זיתים וענבים אלו שאיני טועם.** הואיל ואמר [ב] טועם אסור בהן: **וביוצא מהן.** כשמן וכיין: **גמ' אלו דוקא.** דמשום אלו אסור בהן וביוצא מהן. או דילמא שאיני טועם דוקא דמשום דאמר שאיני טועם אסור בהן וביוצא מהן: **אי ס"ד אלו דוקא.** ושאיני טועם למה לי: **הא קא משמע לן דאע"ג דאמר שאיני טועם אי אמר אלו מיססר.** ביוצא מהן אי לא הכי נמי [אי הוי] אמרי' ואי אמרת שאיני טועם דוקא ואלו לאו דוקא למאי תנא אלו [והוה מתרלינן] הא קמשמע לן אע"ג דאמר אלו אי אמר שאיני טועם מיתסר ביוצא מהן אי לא הא מאי: **פירות האלו.** כיון דאמר אלו אסור בחילופיהן ובגידוליהן ודייקינן מינייה הא ביוצא מהן כגון קמח משקה מותר ושמע מינה דאלו לאו דוקא: תרץ לא תימא הא ביוצא מהן מותר אלא הוא הדין דאפי' יוצא מהן אסור דהא אלו קאמר ואלו דוקא. והא דלא נקט בהדיא אסור ביוצא מהן: **הא עדיפא לאשמועינן דחילופיהן.** אע"ג דלא הוי גופייהו כגידולין דמו: **שאיני אוכל ושאיני טועם.** כגון דלא אמר [ג] אלו טועם משמע דמדידהו גופייהו קאמר לפיכך מותר בגידוליהן ובחילופיהן ודייקינן הא ביוצא מהן אסור דהא טועם מגופייהו קאמר אלמא דשאיני טועם דוקא: **הוא הדין דאפי' ביוצא מהן מותר** [ד] **איידי דלא תנא כריבא יוצא מהן מותר.** דעדיפא ליה נקט לא קתני בסיפא יוצא מהן: **כומן שאמר בשר זה עלי.** דהוי כמ"ד אלו עלי וש"מ אלו דוקא: **ומוסר בציר.** דהייט ציר היוצא מהן אלמא דשאיני טועם לאו דוקא: **אמר רבא.** תרץ הא דקתני מותר בציר שכבר יצא מהן קודם שנדר ולהכי מותר אבל אם לאחר שנדר יצא מהן לעולם אימא לך דאסור ושאיני טועם דוקא:

מתני'

שאני אוכל שאני טועם לא משמע דליתסרו חלופיהן וגדוליהן דאדרבה הא אפקינהו שהרי כשאוכל חילופיהן וגידוליהן אינו טועם מהם כלל: **אמר רבא ס"ש קונם פירות האלו עלי וכו' הא ביוצא מהן מותר.** דס"ד דאי יוצא מהן אסור כל שכן יוצא מהן דליתסרו אשאר עליו מחילופיהן וגדוליהן שעדיין הוא קיימת. ומפיק ליה דאדרבה הא עדיפא ליה לאשמועינן דחילופיהן אע"פ שלא יצאו מגוף האיסור כגידוליהן דמו וכל שכן יוצא מהן שיצא מגוף האיסור ממש. ובדין הוא דהוה מצי למיפשט בעיין ממתניתא דתניא לעיל בסמוך ואם אמר בשר זה עלי אסור בו וברוטבו ובקיפו אלא דממתניתין בעי למיפשטה: **ס"ש שאיני אוכל וכו' הא ביוצא מהן אסור.** דאי יוצא מהן מותר ודאי לגבי שאני אוכל שאני טועם הוא רבותא טפי שריותא דיוצא מהן מסריותא דחילופיהן וגידוליהן דכתיבנא לעיל. ומהדר ליה דאין ה"נ אלא אידי דלא נסיב ריבא יוצא מהן משום דאיסורא דחילופיהן הוא רבותא טפי לא נסיב סיפא יוצא מהן: **הא שמע אמר רבי יהודה וכו' אלא כאלו לא קמבטיל לן דדוקא הוא.** דמתניתין היא. כי קמבטיל לן שאני אוכל שאני טועם דוקא הוא בטרית טרופה ובציר אלמא שאני טועם לאו דוקא: **אמר רבא וכבר יצא מהן.** לעולם שאני טועם נמי דוקא ואי יצא לאחר מכן אין ה"נ דאסיר וכי תנן דשריין בשכבר יצא מהן קודם נדרו: ולענין **הלכה** כאלו פסיטא לן דדוקא הוא ואסור ביוצא מהן. בשאני טועם מספקא לן ולא איפסיטא בעיין וכיון דלא איפסיטא משמע דנקטינן לחומרא. ואיכא מ"ד דהייטו טעמא דאסור ביוצא מהן משום דכיון דנחית כולי

עין משפט נר מצוה

יא א (מרי' פ"ט מהלי נדרים הל' מ) טוש"ע י"ד סי' רז סעיף יא:
יב ב ג מרי' פ"ה מהלי נדרים הלכה יג ופ"ט הל' יד סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן לטז סעיף יג:

תוספות

ורמינהו אסור באשישין. דפסולת עדשים (פירש) בכלל עדשים ורבי יוסי מתיר קשיא דרבי יוסי אדרבי יוסי ודרבנן אדרבנן: **לא קשיא.** דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם [ובאתרי' דר"י לקומא] קרו ליה נמי קומא דחלבא: מן הרוטב בותר בקיפה. דקדוקי בשר אף כי איכא מתיבת טעם מן הרוטב דלא אסור אלא הקרוי רוטב בלבד וכרבנן דפליגי אר"י יהודה במתני': בשר מותר ברוטב בשר זה אסור ברוטבו ובמקפה לי איכא מתיבת טעם: **אלו דוקא או שאני טועם דוקא.** אמתני' נמי דקתני קונם זיתים אלו שאני טועם אסור כשם ביוצא מהם ומינכי ליה מה שאנו אוסרין יוצא מהם אירי דאמר שאני טועם דוקא אבל אם לא אמר אלא קונם אלו עלי לא מיתסר אלא (ביוצא) מהם ומ"ש היכי מצינו למימר דשאני טועם תמוד מקונם אלו והא גבי חילופיהן וגדוליהן דמותר בשם (כשאמר שאני טועם) וכשאמר קונם פירות אלו אסור ויש לומר דשאני חילופיהן שאינו מלוי באלו כלל אלא בהזכרה כשאמר שאני אוכל שאני טועם דלא מכוון לאסור כ"א טעם לאכול ולא חילופיהן וכשלא הזכיר שאיני אוכל ואמר קונם עלי פירות מי נמי לא אמר אלו שוינהו עליה איסור בין הם בין חילופיהן אבל לענין יוצא מהם יכול להיות דאלוס טפי ליטבא דשאני אוכל ושאני טועם מקומם אלו: דאי אלקא דעתך אלו דוקא שאני טועם אינו אינו דוקא אלא קמ"ל דאע"ג דאמר שאני טועם אי אמר אלו אין אי לא לא [הגה"ה ז"ו מלחמ"ר מבתו"ר]: **ת"ש שאני אוכל ושאני טועם** מותר בחילופיהן. נראה דקלי לקונם פירות אלו דאע"ג דאמר אלו כשאמר שאני אוכל מבדע ליה איסור הנאה דגלי אדעתיה שאינו אוסר אלא אלמלא אע"ג דלענין יוצא מהם אסור בחילופיהן ואירי כגון דאמר אלו אי אמת משמעות הלשון כך בשאוסר מעכה ידיה כגון אם אמר פירות אלו וקתני עלה שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן וגדוליהן ולפירוש זה ק' דדיקא הא ביוצא מהם אסור [דלמא] שאני הכא דקאמר אלו ושאני טועם שמא מדלא נקט התנא בהדיא בביוצא קונם אלא פירות אלו שאני טועם אלא נקט אלו אלמלא דבאלו שאני טועם גרידא משמע דאיסור לא אמר אלו אשמעינן תנא דמותר בחילופיהן ואסור ביוצא מהם: ע"ד כמ"ן הגה"ר מהר"ם ז"ה מלאמ"ר בפרי"ם: **ת"ש [קונם פירות האלו עלי** כו'] **הא ביוצא מהם מותר.** דאי אסור ליתני אסור ביוצא מהם וכ"ש בחילופיהן דמשמע ליה דמסתבר טפי לתתיר יוצא מהם מחילופיהן [ומשני] דאמר"ר דיוצא מהם אסור ולבתומיהן נקט יוצא מהם ואשמועינן לגידוליהן וגדוליהן ואסורין דאי תנא יוצא מהם אסור ה"א בחילופיהן דברו אחיל ולא כאי מגוף האיסור עצמו: ת"ש שאני אוכל שאני טועם **ולא אמר אלו מותר בחילופיהן הא יוצא מהם אסור.** אע"ג דלא אמר אלו דאי מותר לשמועינן יוצא מהם אסור וכ"ש חילופיהם שאינם מגוף הפירות דהכי [ומשני] לעיל דחילופיהן עדיף לאשמועינן גרידא לאיסורא מביוצא מהם וקשה ליתני נמאי דקאמר דשמע"ס לדעת בת"ס דאדרבה עקמתר עפי לאיסורא חילופיהן מיוצא מהם ויל הכא קמדמי ליה [ומשני אירי דלא נסיב רישא יוצא מהם כו' הא שנא עדיף ליה לאיתני חילופיהן כגידוליהן לא נקט נמי בסיפא יוצא מהם ואע"ג דה"ה ולאי שרו בחילופיהן: **בשר זה עלי כו'** אסור בגותן טעם. ומדמי יוצא מהם לנ"ט דכי היכי דאסר בשר זה עלי כנ"ט ה"נ אסור יוצא מהן וזה הייט כמו אלו אלמא דבאלו איסור יוצא מהן: ת"ש ומותר בטרית ברוטה ובציר. ולכי הייט יוצא מהן אלמא בשאני טועם גרידא מותר יוצא מהם: **אמר רבא שכבר יצא.** פי' אלי ליר דקאמר הייט בציר שיצא מהם קודם נדרו ובהכוה זיט נאסר אף בשאני טועם דוקא אבל ביוצא מהם אחר נדרו (אסור) אימא לן דאסור דשאני טועם דוקא ולא איפסיטא לן לי אם שאני אוכל דוקא הלכך בכל מורה הלך לחומרא ובשאני טועם גרידא אסור יוצא מהם ועוד נשמעינן שאם אדם אוסר אלא יאכל כשר עד זמן פלוני שאסור כרוטב דהא בהא תליא דאי יוצא מהם אסור ה"נ נתינת טעם אסור דמדמה לה להדדי:

מסורת הש"ס

(א) [לקמן נג.]. (ב) [פסחים ג. וש"נ]. (ג) לעיל מז. לקמן מ. [נט.]. (ד) [לעיל נח.]. (ה) [ע"ז ה"ז]. (ו) לעיל ע"א. (ז) [ע"כ שיך לע"א].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמרו לו כן הדבר אימתי בזמן: (ב) רש"י ד"ה קונם וכו' דאוסיל ואמר שאיני טועם: (ג) ד"ה שאיני אוכל ושאיני טועם כגון דלא אמר אלא שאיני טועם דמשמע דמדידהו: (ד) ד"ה הוא הדין וכו' מותר אלא אידי דלא:

מוסף רש"י

באשישים. פת מעורבת בעדשים, והנודר בעדשים אסור באשישים, דאשישים בכלל עדשים, הכא נמי קום בכלל חלב, ור' יוסי מתיר, דאשישים אינם בכלל עדשים, הכא נמי קום לא יהא בכלל חלב, ופקינא דרבנן אדרבנן ורבי יוסי אדר' יוסי (דאמ"ה בשמו). **קונם הן לפי.** אי קונם הן על פי, אסור בחילופיהן. אם נתחלפו בפירות אחרות, הרכר אבלא בא לעולם הוא, ובגידוליהן. שנשען וכנדלין (לעיל מז:). **דג דגים שאיני טועם.** דג משמע גדול, דגים משמע קטנים, וכיון דאמר שניהם אסור בין בין גדולים בין קטנים (לעיל נא:).

פירוש הרא"ש

ורמינהו מן העדשים אסור באשישים ור' יוסי מתיר. ובקמה לתרוייהו: ומשני מר כי אתריה כו' ובאתריה דר' יוסי לקומא קרו נמי קומא דחלבא. וכן בעדשים כאתרא דרבנן קרו לאשישים אשישים דעדשים אי נמי לרבנן אלו דוקא אי שם העיקר ולרבי יוסי לא: אלו דוקא או שאיני טועם דוקא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com